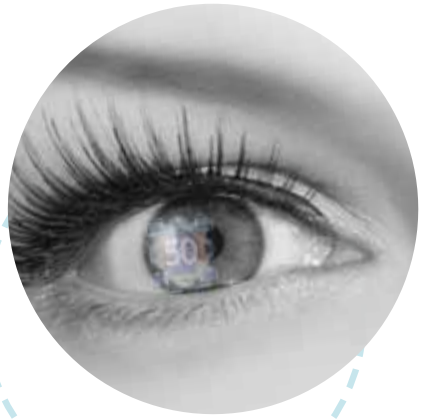

Hoofdstuk **6**

Bolwerken van papier

De eurobiljetten kennen en herkennen

Iedereen weet ondertussen wel hoe de eurobiljetten eruitzien, maar weet je ook op welke manier ze werden beveiligd? In deze bijdrage laten we je de biljetten ontdekken en tonen we je waaraan je de echte kunt herkennen. We besteden eveneens aandacht aan de (architecturale) thema's die in de coupures zijn verwerkt, want op die manier slaan de eurobiljetten de brug naar de geschiedenis en de Europese cultuur.

De eurobiljetten zijn in alle landen van het eurogebied identiek. Er zijn zeven coupures: vijf, tien, twintig, vijftig, honderd, tweehonderd en vijfhonderd euro. Tot en met 2001 drukte de Nationale Bank alle coupures die nodig waren voor de Belgische bevoorrading evenals een logistieke voorraad. Sinds 2002 drukt ze hoofdzakelijk de coupure van vijftig euro. Samen met de munten die geslagen worden in de Koninklijke Munt van België, brengt de Nationale Bank de biljetten in omloop.

Voor- en keerzijde van elke coupure beelden elementen af uit de Europese bouwcultuur: ramen, portalen en bruggen. Op de volgende pagina's nemen we je mee op reis door de Europese architectuur. En vind je een overzicht van de veiligheidskenmerken die bij de eurobiljetten werden gebruikt. Om namaak te ontmoedigen werden ze uiteraard ontworpen met de modernste grafische technieken. De laatste reeks biljetten in Belgische frank was al heel modern en dus verschillen de eurobiljetten op dit vlak niet zo veel van wat de Belgen al gewend waren. Maar omdat de troeven van de diverse nationale biljetten erin werden verwerkt, vertonen ze toch nog enkele interessante nieuwigheden.

Wie wil nagaan of een biljet echt is, moet vooral "kijken, voelen en kantelen". Het komt er dan enkel op aan te weten waarop je moet letten!

1. De regenboog van de hologrammen

Alle eurobiljetten hebben een holografisch onderdeel op de voorzijde.

De kleinste drie coupures (5, 10 en 20 euro) hebben een holografische strook. Als je het biljet kantelt, verschijnen achtereenvolgens het eurosymbool, de waarde van de coupure, die van grootte lijkt te veranderen, en een serie sterren. En dit alles in de kleuren van de regenboog.

De grootste vier coupures (50, 100, 200 en 500 euro) hebben rechtsonder op de vensterzijde (recto) een holografisch zegel. Al kantelend verschijnen hier afwisselend het eurosymbool en de waarde van de coupure, die van grootte lijkt te veranderen, maar ook het hoofdmotief van deze zijde.

Als je het holografische gedeelte van een biljet tegen het licht houdt, ontdek je allerlei pointillistische motieven.

2. Getint papier

De eurobiljetten spelen uitbundig met licht en kleur. Vanzelfsprekend zijn de motieven op ieder biljet in een overheersende kleur afgedrukt, maar ook het papier heeft dezelfde kleur. Zo is grijs de overheersende kleur op het biljet van 5 euro, maar het papier zelf is ook grijsachtig. En voor de andere biljetten geldt dezelfde harmonie: 10 euro (rood), 20 euro (blauw), 50 euro (oranje), 100 euro (groen), 200 euro (geel) en 500 euro (violet).

3. Hoogst veranderlijke biljetten

Bij de laatste biljetten van 500 BEF en meer werd er al gebruik gemaakt van inktsoorten die optisch variëren, zodat een fonkeling en die typische kleurverandering ontstaan. Op de keerzijde van de coupures van 50 euro en meer gebruikt men in het getal dat de nominale waarde aangeeft, de optisch veranderlijke inkt die van paars naar groen verspringt.

De iriserende strook is daarentegen helemaal nieuw. Als je de kleinste drie coupures (5, 10 en 20 euro) in het licht kantelt, krijg je op de bruggenzijde een paarlemoeren strook te zien die de waarde van het biljet herhaalt. Deze strook wordt op het papier voorgedrukt.

4. Doorzichtigeden

Net als bij de laatste Belgische biljetten, vind je in het doorzichtige watermerk het hoofdmotief van de vensterzijde (voorzijde), waaraan in sterk contrast de nominale waarde werd toegevoegd. Om een watermerk goed te identificeren leg je het eerst op een duister vlak (de "dikste" delen springen er wit uit en de andere zijn eerder donker) en hou je het daarna tegen het licht (omgekeerd effect).

De holografische stroken en zegels kun je eveneens tegen het licht houden: je ontdekt zo pointillistische motieven, die het eurosymbool en andere microteksten afbeelden.

De veiligheidsdraad van de eurobiljetten verschijnt nooit aan de oppervlakte: hij zit helemaal in het papier ingebed en wordt slechts donker zichtbaar als je hem tegen het licht houdt. Je kunt de waarde van het biljet aflezen, want die werd er op microniveau in geperforeerd.

In de linkerbovenhoek van de voorzijde en in de rechterbovenhoek van de keerzijde vind je enkele op het eerste gezicht onbegrijpelijke symbolen. Maar als je het biljet tegen het licht houdt, krijg je perfect het getal te zien dat de waarde van het biljet in kwestie aangeeft. Dit heet het doorkijk-effect (of recto-versomotief).

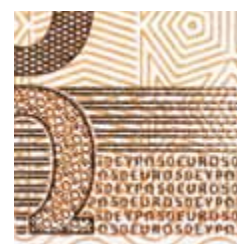

5. Onder de loep en in het ultravioleto licht

Ultraviolet licht tovert de eurobiljetten om tot een feeëriek schouwspel. In tegenstelling tot normaal papier licht het biljettenpapier niet op. Tegen deze achtergrond steken de blauwe, groene en rode microvezels goed af. Op de voorzijde lichten de vlag van de Europese Unie en de handtekening van de voorzitter van de ECB in het geelgroen op, naast oranje-rode sterren. Op de keerzijde worden de brug, de kaart van Europa en de waarde van het biljet gelijkelijk uitgelicht.

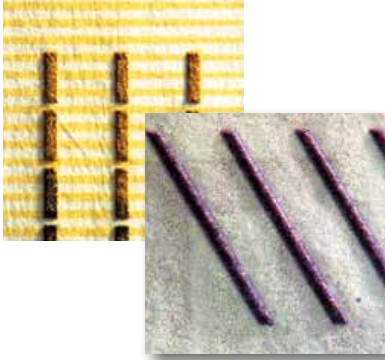
Als je de ultraviolette stralen ruilt voor een loep, dan kun je beide zijden van het biljet navlooiën op mini- en microteksten die de waarde van het biljet herhalen... in Arabische cijfers en in Latijnse en Griekse letters.

6. Al tastend

Het papier van de euro's heeft dezelfde karakteristieken als van de Belgische biljetten. Zoals bij de laatste serie Belgische biljetten voel je de verschillende elementen die in reliëf zijn gedrukt. Je vindt ze op de vensterzijde in de reeks letterwoorden voor ECB (bovenaan, rechts van het copyrightsymbool ©). Dit tactiel effect dat ook voelbaar is bij de ramen en de nominale waarde op deze zijde, is het resultaat van het plaatdrukken.

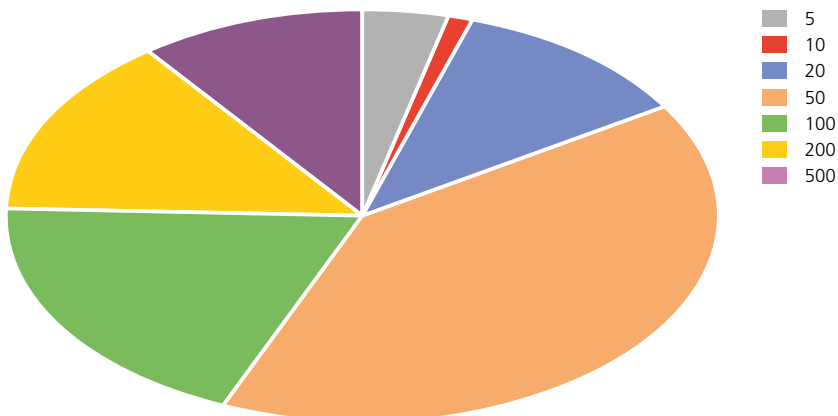
Deze tastbare echtheidsgarantie is natuurlijk nuttig voor blinden en slechtzienden. De kleinste coupures verschillen zowel in lengte als in breedte. De hoogste drie coupures (100, 200 en 500 euro) zijn even hoog, maar verschillen wel in lengte. Op de hoogste twee coupures zie je op de vensterzijde, dicht bij de rechterraand, strepen met strepen in reliëf: op de biljetten van 200 euro staan ze verticaal op de benedenrand, op de biljetten van 500 euro bevinden ze zich schuin langs de rechterraand.

De eurobiljetten in cijfers

Op 1 januari 2002 hadden 12 drukkerijen uit heel het eurogebied – op Luxemburg na – 15 miljard eurobiljetten gedrukt. Hiervan werden 6,6 miljard biljetten in omloop gebracht op 1 januari 2002.

De deelnemende landen namen tussen de 46 miljoen coupures (Luxemburg) en 4,32 miljard coupures (Duitsland) op. België had er 560 miljoen nodig. Medio 2011 waren er 15 miljard bankbiljetten met een totale waarde van ongeveer 850 miljard euro in omloop.

Het aandeel van iedere coupure in het totaal aantal biljetten: 5 euro: 4 %, 10 euro: 1 %, 20 euro: 11 %, 50 euro: 40 %, 100 euro: 19 %, 200 euro: 14 %, 500 euro: 10 %.

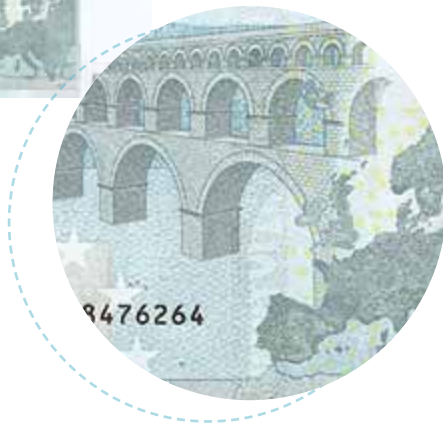
Reis door de Europese architectuur

De eurobiljetten hebben meer dan een louter financiële waarde.

Door nationale beroemdheden af te beelden, wensten de naoorlogse biljetten in Belgische frank de geschiedenis en cultuur van ons land te weerspiegelen. Met de euro komt er een (voorlopig?) einde aan het portretbiljet. De keuze om van het biljet een drager van ideeën te maken, is nochtans niet verdwenen; ze werden enkel wat symbolischer vertaald.

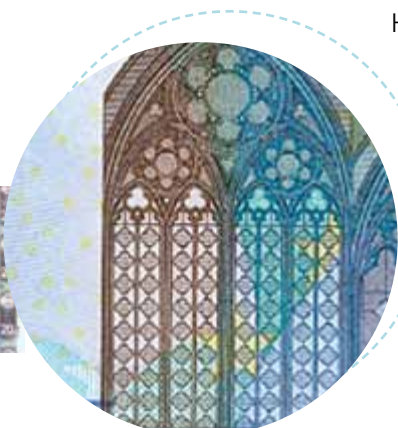
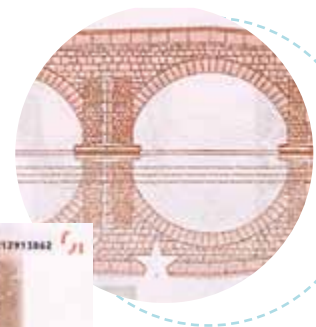
De ramen en deuren uit diverse Europese tijdperken en bouwstijlen dragen zowel een boodschap van openheid als van samenwerking uit. De bruggen op de keerzijde verwijzen naar de communicatie tussen de volkeren, binnen en buiten Europa. Op elke coupure vind je ook een kaart van Europa en de sterren van de Europese vlag.

Kijken we even naar de stijlen die werden gekozen en naar de monumenten die ze uitbeelden. Het zijn allemaal denkbeeldige monumenten, maar her en der verspreid in Europa werden er toch gelijkaardige bruggen en gebouwen opgetrokken. Je raadt wel tot welke familie ze behoren.

Het biljet van 5 euro roept de klassieke Grieks-Romeinse architectuur op: een venster met rondboog (halve cirkel) op de voorzijde en op de keerzijde een aquaduct dat bij iedereen die ooit de "Pont du Gard" (1ste eeuw voor Christus) bezocht, wel een belletje zal doen rinkelen.

Met de coupure van 10 euro springen we zo'n tien eeuwen verder in de tijd, naar de romaanse stijl van de 11de-12de eeuw. Het portaal is typisch voor de volledige ontplooiing van deze stijl, die zich met de kloosterbeweging over heel Europa verspreidt. De brug op de keerzijde doet denken aan die in Puente La Reina (Spanje, 11de eeuw), op de bedevaartsroute naar Santiago de Compostella.

Het biljet van 20 euro wordt met een al even grote kunststijl getooid: de gotiek. Het grote raam met zijn spitsboog, tracteringen (het maaswerk in het venster) en bloemmotieven is typisch voor de hooggotiek (13de eeuw). Denk maar aan de kathedralen van Reims of Parijs. Of aan die van Brussel, waarom niet! Ook in de brug moesten de rondbogen plaats ruimen voor de spitsbogen.

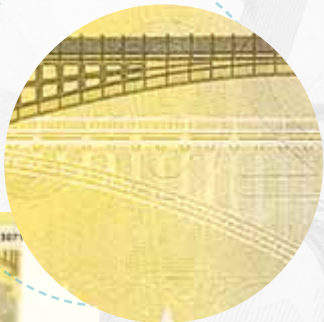

Voor het biljet van 50 euro maken we alweer een sprong in de tijd en belanden we in de renaissance (15de-16de eeuw). Italië herontdekt zijn klassieke verleden en de gotiek wordt afgezworen.

De klassieke zuilen en de driehoekige frontons uit de Oudheid zijn opnieuw in. Hoewel soms fleurig, koestert de renaissance af en toe ook een zekere soberheid, zoals je in de tekening van de brug kunt merken. Wanneer de renaissance-architectuur zich verspreidt, ontstaan er verschillende regionale varianten, vooral in Zuid-Europa.

De barok (17de eeuw) die het biljet van 100 euro siert, neemt heel wat elementen uit de renaissance over, maar werkt de versieringen sterker uit. De architectuur oogt meestal vrij theatraal, let maar op de mannenfiguren ("atlanten") die aan weerszijden van de poort als steunpunt dienen. Ook de brug is met beelden versierd, net als de Engelenbrug in Rome of de Karelsbrug in Praag.

Met de industriële revolutie duiken in de 19de eeuw de eerste prefabgebouwen uit ijzer en glas op. Ze staan op het biljet van 200 euro. De voorzijde doet de Belgen allicht denken aan de koninklijke serres in Laken. Ook de brug op de keerzijde is weer typisch. De Cockerill-fabrieken hebben er heel wat in dit genre vervaardigd en gemonteerd. Maar de beroemdste ingenieur in deze specialiteit is zonder twijfel de Fransman Gustave Eiffel, wiens spoorwegviaduct in Garabit nog altijd befaamd is.

Het oprukkende modernisme jaagt vanaf het midden van de 20ste eeuw geleidelijk iedere versiering weg. Rechte hoeken en glazen scheidingswanden worden kenmerkend voor een mondiale architectuur zonder voorgaande. De hangende bruggen op de keerzijde van het biljet van 500 euro dat aan deze stijl is gewijd, komen sommigen wel bekend voor: tussen Andenne en de Nederlandse grens kun je op wel drie plekken de Maas oversteken langs een van deze imposante en toch "luchtige" constructies...

Eén stuk, twee zijden: 100 % Belgisch !

In het voorjaar van 1996, na de informele vergadering van de ECOFIN-Raad in Verona, kreeg de Europese Commissie het mandaat om een wedstrijd te organiseren voor het ontwerp van de gemeenschappelijke zijde van de euromuntstukken.

De keuze van de nationale zijde werd overgelaten aan de lidstaten.

De Belg Luc Luycx won die internationale wedstrijd en ontwierp dus de Europese zijde van de euromuntstukken.

De nationale zijde van het Belgische euromuntstuk werd ontworpen door Jan Alfons Keustermans.

Luc Luycx, ontwerper van de gemeenschappelijke Europese zijde van de euromuntstukken

De Europese zijde

De kunstenaars mochten uit drie thema's kiezen

- architecturale en decoratieve stijlen in Europa
- Europese doelstellingen en idealen
- Europese personaliteiten

Munt slaan is een heel specifiek vak, waarbij de kunstenaars met heel wat beperkingen en technische gegevens rekening moeten houden om tot een kwaliteitsproduct te komen. Zo moeten ze al te asymmetrische reliëfs vermijden, evenals bruske niveauverschillen of graveersels die te dicht bij de rand komen. De afmetingen van het muntstuk en de breedte van de muntrand liggen vast.

De reeks muntstukken die door Luc Luycx werd getekend voor de euro's en eurocenten, is overzichtelijk, handig in gebruik, begrijpelijk voor iedereen en definieert de euro als de munt van Europa en de Europeanen. De munten stellen de Europese Unie voor in verschillende vormen, met op de achtergrond de sterren, symbool van het eengemaakte Europa. De stukken van 1, 2 en 5 eurocent geven de plaats van Europa in de wereld aan. De stukken van 10, 20 en 50 eurocent stellen de Unie voor als een vereniging van naties. De stukken van 1 en 2 euro verbeelden tot slot een Europa zonder grenzen.

Robert Kalina, ontwerper van de eurobiljetten

Voor wie er meer wil over weten

- De tiende verjaardag van de eurobankbiljetten en de euromunten, ECB, 2012
- Hoe de euro ons geld is geworden, ECB, 2007
- Speciale uitgave van het maandbericht ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de ECB, ECB, mei 2008
- Internet: www.ecb.int/euro/intro/html/index.nl.html
www.ecb.int/stats/euro/circulation/html/index.en.html
www.ecb.int/euro/banknotes/security/html/index.nl.html
www.ecb.int/euro/play/run/html/index.nl.html
www.ecb.int/euro/play/where_from/html/index.nl.html
www.ecb.int/euro/play/find_features/html/index.nl.html